

אתיקה מקצועית רבעון האתיקה של לשכת עורכי הדין

אתיקה, תרבות הדיון וצבע העניבה עו"ד דהר ארד-אילון / יו"ר ועדת האתיקה הארצית

האתיקה המקצועית מכסה תחום רחב ביותר של התנהגות עורכי הדין בעבודתם ובחייהם הפרטיים. בשנים האחרונות נשמעת הטענה שהתרבות הכללית באולמות בית המשפט ובחיי המקצוע בכלל נשתבשה. שעורכי הדין אינם נותנים כבוד זה לזה ולבית המשפט. שאין נותנים כבוד למילה הכתובה והמדוברת. ואפילו שביחסים המקצועיים נשתררה תרבות שוק.

אין בידי לקבוע מדעית אם טענה זו נכונה ותקפה. די לי בכך שהיא נשמעת יותר ויותר. היא נשמעת מעורכי דין ותיקים, אך גם מעורכי דין צעירים. היא נשמעת מלקוחות ומעדים, והיא נשמעת משופטים בפסקי דין ובשיחות ישירות ופתוחות. די בכך שהטענה נשמעת כדי שהיא תחייב אותנו להתבוננת עצמית מפוכחת.

תרבות הדיון המשפטי לא באה רק כדי לסבר את העין ואת האוזן. אכן יש חשיבות לקיום דיון בנעימות (יחסית), אולם זה אינו העיקר. תכליתה העיקרית של תרבות דיון נאותה היא לאפשר רב שיח ענייני, שבו כל משתתף מקבל הזדמנות הולמת להציג את עמדתו, והכול מכבדים את מעמדו של בית המשפט כפוסק וכמכריע.

ההנחה היא, שבדיון ענייני ותרבותי מקבל כל בעל דין את יומו, והוא יכול להשלים עם התוצאה גם אם היא פוגעת בו, ואף אם הוא חושב שהיא שגויה. מנגד, דיון פרוע וצעקני, מותר תחושה של כל דאלים גבר, ואף תחושה של שרירותיות בהכרעות. מכאן שתרבות דיון ויחסים מקצועיים נאותים הם מיסודותיו של ההליך ההוגן, והם מהווים נדבך חשוב באמון הציבור במשפט (לא רק בשופט אלא במערכת המשפט שעורכי הדין הם חלק ממנה).

כמה דברים אמורים? בהתנהלות יומיומית, שאינה ניתנת בהכרח לאכיפה משמעית, אולם יש לה, כמוסבר לעיל, ערך רב. כך, יש לצפות מעורך הדין שכל פניה לשופט תעשה בנימוס, וללא זילות. יש לצפות שביקורת על שופט - ואין לטעות: ביקורת היא חלק מהשיח המשפטי לעתים גם במהלך דיון - תעשה באופן ענייני תוך הקפדה יתרה על סגנון מכובד. יש לצפות מעורך הדין להיכנס לאולם המשפט ולצאת ממנו כשפניו אל השופט ולא בגבו אל השופט ולו כביטוי של כבוד.

יש לצפות מעורך הדין (וגם משופט) שלא יקטע את דברי חברו. כולנו מכירים את התחושה שהנה נאמר עכשיו הדבר הפסול והכוזב, אשר אם לא נקום ונעמוד על המשמר הוא יחלחל לתודעתו של השופט, ולפיכך נדרשת התערבותו הנמרצת ללא רשות וללא מורא, התנגדות חדה וחריפה, הרמת קול עד שהאמירה תיעצר באיבה. האמת היא, שזוהי תחושה מלאכותית. כמעט תמיד אפשר לדחות את ההתערבות במהלך הדברים, ולהשמיע את ההערות לאחר שבר-הפלוגתא מסיים את דבריו. כך, לא רק שהסיכוי שיישמעו גובר, אלא שהדיון כולו מקבל נופך ענייני ומיושב.

תרבות דיון דורשת מאיתנו להימנע מהכשלה מכוננת של הצד שכנגד; להקפיד על מסירת כתבי בית דין (ועל קבלתם); להקפיד על תיאור נכון של עובדות ושל דין; להימנע מהפיכת הדיון לאישי ומהעלאת טענות סרק בדבר "חוסר תום לב", "מרמה", "הטעיה" וכיו"ב של הצד שכנגד (אילו היינו מגלים סלחנות לשגיאותיו של הצד השני כפי שאנו מגלים לשגיאותינו שלנו - די בכך); היא דורשת מאיתנו לעמוד בהתייבויות דיוניות שאנו נותנים זה לזה.

כולנו רואים את ירידתה של תרבות הדיון הכללית (לא רק במשפט). הכבוד לסמכות ולסממנים פורמאליים וטקסיים הולך ונעלם לא רק אצלנו אלא בכל התחומים ובעולם כולו. יש בכך צד חיובי המגביר את תחושת השוויון והנגישות. אולם יש לכך גם מחיר, המתבטא לא פעם בגסות בדיבור, בזילות המעמד ואף בפגיעה מהותית בערכים של צדק ואמת, ובפגיעה בהליך ההוגן ובאמון במערכת המשפט.

אכן, איננו עומדים כרס"ר המחנה ובוחרים את צבע העניבה, או את לבושם של עורכי הדין ועורכות הדין. אולם, אנחנו זוכרים בכל עת, שבאופן מצטבר ובמבט כולל יש לכל הרכיבים הללו - ואף לשאלת הלבוש - השפעה על תרבות הדיון הכוללת, ועל מעמדו של המשפט.

הנה, התחום הרחב שבו אנו נעים בין אתיקה לאסתטיקה הוא בעל משקל אמיתי וממשי, והוא מחייב כל אחת ואחד מאיתנו לתשומת לב ולכבוד. הפעם לא רק כבוד למקצוע ולזולת אלא גם כבוד לעצמנו. תרבות הדיון על שלל ביטוייה, שהצגנו חלק מהם על קצה המזלג, בו זמנית משקפת ומעצבת את דמותנו כעורכי דין וכאנשים, ואת דמותה של מערכת המשפט שבה אנו פועלים.

חובת עורך הדין כלפי בית המשפט: חלק א

ד"ר לימור זר גוטמן, עו"ד / עורכת

מקצוע עריכת הדין פועל בתוך מתחם משולש של נאמנויות צולבות: נאמנות ללקוח, נאמנות למערכת המשפט ונאמנות עורך הדין לאינטרסים שלו עצמו. ההתנגשות בין נאמנויות אלו היא אינהרנטית לפעולת עורך הדין ולעולם אינה חדלה. אין זה מצב שבו אחת החובות עליונה על האחרת אלא מצב של קונפליקט ואיזון מתמיד המתקיים בין שלוש החובות. פעולת עורך הדין מתקיימת בתוך המתח המתמיד הזה כאשר ייתכן ובמקרה מסוים אחת החובות היא שתגבור אך במקרה שונה דווקא החובה האחרת היא שתגבור. ברשימה זו ובגיליונות הבאים, אתמקד בחובת עורך הדין כלפי בית המשפט ובאיזון בינה לבין שתי החובות האחרות.

הבסיס החוקי לחובה כלפי בית המשפט נעוץ בשניים. הראשון, סעיף 54 לחוק לשכת עורכי הדין הקובע כי "במילוי תפקידיו יפעל עורך הדין לטובת שולחו בנאמנות ובמסירות, ויעזור לבית המשפט לעשות משפט". הבסיס השני הוא כלל 2 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית) הקובע כי "עורך הדין ייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות ללא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל יחס כבוד לבית המשפט".

מקורה של חובת עורך הדין כלפי בית המשפט הוא במשפט האנגלי הרואה את עורך הדין כ-"officer of the court" ("נאמן בית המשפט"). החובה כלפי בית המשפט משקפת את האמון שרוכש בית המשפט למעמד עורכי הדין, והסתמכות בית המשפט על יושר ואמינותו של עורך הדין המופיע בפניו. עורכי הדין נתפסים יחד עם בית המשפט כמשרתיו של החוק וכמי שמסייעים לבית המשפט לכבד את המחלוקת ולחשוף את האמת. חובת עורך הדין כלפי בית המשפט מהווה נדבך חשוב ביצירת הקשר הראוי בין העושים במלאכת עריכת הדין לעוסקים במלאכת השפיטה, קשר המבוסס על חבות הדדית ואמון הדדי. חשוב להבין כי החובה כלפי בית המשפט באה להוסיף ולא להפחית מחובות בעלי הדין לפי החוק, חובות המוטלות על עורך הדין בהיותו שולח של בעלי הדין.

השליחות של עורך הדין לטובת לקוחו מותאמת לחובתו כלפי בית המשפט כך שבפועל משמעות השליחות הוא מיוחד - לא שולח טכני העושה כל מה שהלקוח מבקש אלא עורך דין הפועל לקידום האינטרסים הלגיטימיים של לקוחו תוך הפעלת שקול דעת מקצועי עצמאי. כך לדוגמא, אם הלקוח מבקש מעורך הדין להעביר מסמכים וחפצים, פעולה שאינה מהווה עבירה. במידה ואין הדבר מהווה חלק מהשירות המקצועי הנדרש מעורך הדין באותו מקרה, על עורך הדין לסרב. שולח טכני רשאי היה לבצע את העברת הכספים והמסמכים ואילו עורך דין הפועל מתוך שקול דעת עצמאי לא יעשה כן. זו אופייה של השליחות המיוחדת והאופן שיש ביתר החובות המוטלות על עורך הדין כדי לעצבה.

האתיקה חייבת לשקף גישה פרגמטית במובן זה שאינה יכולה לדרוש מעורכי הדין להתנהג כמלאכי שרת שפיהם ולבכם שווה אלא חייבים הם לנסות ולהכתיב את רף ההתנהגות הגבוה ביותר האפשרי בנסיבות בהם חיים ופועלים עורכי הדין. בעולם אוטופי בו "גר זאב עם כבש" יש מקום להטיל חובה מוחלטת אך עד שנגיע לעולם זה, החובה כלפי בית המשפט היא חובה יחסית. כך לדוגמה, חסיון עורך דין לקוח הוא מקרה שבו החובה כלפי הלקוח גוברת על החובה כלפי בית המשפט שכן אסור לעורך דין להשיב אפילו לשאלה של שופט באם התשובה נוגעת למידע חסוי.

כך לדוגמה, משמעות החובה שלא להטעות את בית המשפט אינה נטילת מלאכתו של השופט לשפוט בין העמדות הניציות המובאות בפניו והטלתה על שכמ עורך הדין אלא, כפי שהיטיב לנסח זאת השופט חיים כהן, "ראשית, לעזור לבית המשפט לראות את הדין והצדק באותה העמדה שהמה טוענים לה; ושנית, שלא להכשיל את בית המשפט בגילוי הדין והצדק שבמעמדה שהם אינם טוענים לה." (חיים כהן, "FIAT IUSTITIA" הפרקליט תשמ"ז 47, 50) בראיה מאזנת זו מלאכת עורך הדין היא לבדוק ולבסס את כל טענותיו על יסודות אמת, כדי לא להכשיל את השופט כמלאכתו שלו.

החובה כלפי בית המשפט היא המעניקה לעורכי הדין את מעמדם המיוחד בעומדם בפני בית המשפט. בשונה מהדרך בה מסתכל בית המשפט על הצדדים ועל העדים לגביהם צריך השופט להכריע בדבר מהימנותם הרי שמהימנות עורכי הדין אינה נתונה לבחינה ולספק. משמעות היותו של עורך הדין נאמן בית משפט היא שבת המשפט מניח אפרוריות שעורך הדין הינו ישר וממלא אחר חובותיו. אך כדי ליהנות ממעמד זה נדרשים עורכי הדין לקיים אחר החובה כלפי בית המשפט. לא ניתן לזכות בזכויות שמעניקה החובה מבלי לעמוד במטלות הכלולות בה. ברשימה הבאה אפרט מהן מטלות אלו; מה בדיוק נדרש מעורכי הדין במסגרת החובה כלפי בית המשפט.

הנחיות והחלטות ועדת האתיקה הארצית

הבהרה להחלטות שפורסמו בגיליון הקודם:

החלטה מספר את 288/07 שפורסמה בעמ' 5: הוחלט להעמיד לדין משמעת.
החלטה מספר את 145/08 שפורסמה בעמ' 8: הוחלט להעביר לדין בוועדת הרביזיה בכללי האתיקה.

פרסומת: פרסום לינק באתר עורך הדין פרסום לינק ממומן באתר אחר לאתר עורך הדין

שאילתא האם מותר לעורך דין לכלול באתר של משרדו לינק/קישור לאתרים אחרים. והאם מותר לעורך דין לשלם כדי שיופיע באתר אחר לינק לאתר המשרד שלו.

החלטה להלן עמדת ועדת הייעוץ לענייני פרסומת ועיסוק אחר בנושא שבנדון. עמדה זו אומצה גם על ועדת האתיקה הארצית והועברה לידיעת יו"ר ועדת האתיקה במחוז תל אביב. מקריאת כלל 3(ה) לכללי הפרסומת העוסק בפרסומת באינטרנט עולות המסקנות הבאות:
באתר של עורך הדין - ניתן להוסיף לינק לאתרים של עורכי דין או אתרים מקצועיים משפטיים. אך אסור להוסיף באנר לאתר של אחרים.

באתרים אחרים - חל אסור על עורך דין לפרסם באנר באתרים אחרים.
מותר לעורך דין לשים לינק לאתר שלו באתרים אחרים. ובכלל זה גם לינק ממומן. הלינק יהיה כתובת בלבד ללא כל תוספות ובלבד שבשימוש והקשריו לא יהיה משום פרסומת אסורה, שידול ו/או פגיעה בכבוד המקצוע. [החלטה מספר את 231/08]

פרסומת: פרסומת אסורה במדריך

עובדות ועדת הייעוץ לענייני פרסומת בדקה פניה של מנכ"ל מדריך בעלי מקצוע בשם: "יצאת גדול" לאפשר פרסום של עורכי דין במדריך. החלטת הוועדה, שניתנה בשנת 2007, ושנשלחה למנכ"ל המדריך הייתה כי הפרסום לעורכי דין

בחוברת "יצאת גדול" אינו עומד בקנה אחד עם כללי לשכת עורכי הדין (פרסומת) ולפיכך לעורכי דין אסור לפרסם בחוברת זו.

הסיבה לאיסור היא שהמדריך אינו פתוח לכלל המפרסמים אלא רק לבעלי מקצוע שנבחרו לפי קריטריונים שנקבעו על-ידי עורך המדריך. המדריך אינו מבליט עובדה זו ואת השוני שבינו לבין מדריך דפי זהב. מדובר בקריטריונים שלא ניתן ליחסם על ידי עורך החוברת לעורך דין זה או אחר.

בחוברת 2006 פורסמו במדריך מספר מודעות של עורכי דין לגביהם הוגשה תלונה. תגובת הנילונים לתלונה הייתה כי הם מביעים צער על הפרסום. וכי הם סברו שמדובר במדריך כמו מדריך דפי זהב אך כשראו את המדריך הבינו שהוטעו על ידי המשווק ושמדובר בפרסום שאינו תואם לכללים ולא שבו לפרסם בו. הנילונים מדגישים כי משרדם החליף כתובת וממילא לא קבלו כל פניה עקב פרסום זה.

החלטה לגנוז את התלונה. [החלטה מספר את 62/08]

פרסומת: אסור לאתר אינטרנט של עורך דין לכלול לוגו של גוף מסחרי

עובדות באתר האינטרנט של הנילון קיים לוגו של בנק מסוים במספר דפים. הלוגו אינו מהווה לינק/קישור לאתר של הבנק, אלא סמל הבנק בלבד כחלק מההסבר בעניין קבלת ההלוואה.

החלטה אסור לאתר של עורך דין לכלול קישור לאתר מסחרי כלשהו ואף לא לוגו של גוף מסחרי. עורך הדין מתבקש לוודא שבאתר שלו אין לינק או לוגו כאמור ולהודיע על כך לוועדה תוך 30 יום. [החלטה מספר את 338/08]

חובת הנאמנות ללקוח ורשלנות: שמירה על קשר וטיפול רציף בענייניו של הלקוח

עובדות המתלונן מייצג לקוח בענייני משפחה, אשר יוצג בעבר על-ידי הנילון. מדובר בלקוח מחוסר עבודה שהתמכר לסמים. לטענת המתלונן, הנילון הזניח את ענייני הלקוח באופנים הבאים.

- 1) הנילון לא התייצב לישיבת בית המשפט, מצורף פרוטוקול הדיון המעיד על כך.
- 2) הנילון לא פעל במשך שנתיים לקידומה של החלטת בית המשפט, לפיה תרכוש האישה את חלקו של הבעל, הלקוח, בדירה המשותפת.
- 3) הנילון מונה ככונס נכסים על הדירה, אולם לא פעל למכירתה במשך שנתיים נוספות, עד ששוחרר מן הייצוג.
- 4) במהלך השנים הללו ניסה המתלונן לפנות לנילון פעמים רבות בעניין, אולם הלה ניתק עמו קשר ושעה לפניותיו כמו כן לא השיב הנילון לפניות חברים למקצוע בעניין.
- 5) הנילון החתים את הלקוח על התחייבות לרשום הערת אזהרה על הדירה לטובת בנק למשכנתאות, על מנת שהאישה תוכל ללוות כספים ולרכוש את הדירה, אך הזניח את המשך ההליך ולא וידא כי הבנק מעביר את הכסף, או מוחק את הערת האזהרה. לטענת המתלונן, גרם הנילון ברשלנותו נזק כספי ללקוח.

בתגובתו מסביר הנילון כי הקשר עם הלקוח סבל לאורך כל הדרך מחוסר שיתוף פעולה, קשיים כלכליים ובקשות חוזרות ונשנות להפסיק את הטיפול בעניין. ניסיונות הנילון ליצור קשר עם הלקוח - נכשלו. זאת ועוד: הלקוח לא יכול היה לקבל את כספי תמורת הדירה, מאחר שחב כספים לביטוח הלאומי, ולפיכך כספיו היו מעוקלים. הנילון מצרף בקשה להתמנות ככונס נכסים, שהגיש כבר 3 חודשים לאחר קבלת ההחלטה לרכישת הדירה על-ידי האישה, אולם לא נדונה בשל אי תשלום האגרה.

הנילון גם צרף בקשות מעורכי דין שונים להחליפו בייצוג, שנשלחו במהלך השנים. לדבריו, נענה בחיוב, אולם בסופו של דבר הוא לא הוחלף מאחר שהלקוח לא היה מסוגל לשלם שכר טרחה לעורכי הדין החדשים.

החלטה לגנוז את התלונה. לדעת הוועדה, כאשר קיים נתק עם לקוח, על עורך הדין לפנות אליו בכתב ולהודיעו על כך כי אינו פועל למענו בשל נתק זה. עם זאת, במקרה שלפנינו מדובר בלקוח, שהמתלונן מעיד עליו כי התמכר לסמים ולא קיים אורח חיים נורמטיבי של עבודה ומגורים. לפיכך, לא ניתן לשלול את טענת הנילון, לפיה אכן היה קושי ביצירת קשר עם הלקוח. גם כך, ייתכן שהיה מקום לפנות לבית המשפט ולבקש שחרור מתפקיד כונס הנכסים, בשל נתק עם הלקוח. במקרה זה, שני הצדדים לא טמנו ידם בצלחת: קיים בסיס לטענת הנילון לפיה היה קושי ליצור קשר עם הלקוח, אך נראה כי גם הנילון מצדו לא נקט מאמץ מוגבר לאתר את הלקוח, או לפעול למענו בכל זאת.

יש לשים לב, כי עיקר טענות המתלונן הן במישור הרשלנות המקצועית, והמתלונן אף טוען כי הנילון גרם ללקוח נזק כספי. לנוכח הקושי הראייתי להכריע בטענות מסוג זה, מחליטה הועדה לגנוז את התלונה תוך שתישמר למתלונן הזכות לשוב ולפנות אליה ככל שתהא קביעה שיפוטית כנגד הנילון. (החלטה מספר את 97/08)

תצהיר: החותם חייב להיות בפני עורך הדין המאשר את התצהיר

עובדות המתלונן, יוצג על-ידי הנילון בתביעה שהגיש. לטענתו, הנילון שלח אליו בדואר תצהיר לחתימה והוא חתם עליו שלא בנוכחות עורך דין והחזירו בדואר. כעבור שבוע, קיבל בחזרה מהנילון את התצהיר חתום ומאושר על-ידי הנילון. התצהיר צורף לתלונה.

הנילון השיב כי מדובר בתצהיר עובדתי אשר נשלח לבית המשפט, תצהיר החוזר מילה במילה על העובדות שצינו בכתב התביעה, שעליהן המתלונן עבר אין ספור פעמים ואף תיקן והכניס הערות. וכי המתלונן חתם על התצהיר ושלח אותו בחזרה ללא הערות. המטרה הייתה לא לטרטר את המתלונן במצבו הבריאותי הקשה.

החלטה להעמיד לדין משמעתי (החלטה מספר את 100/08)

חובת הנאמנות: נשאת כלפי הלקוח גם כאשר צד ג' משלם את שכר הטרחה

שאלתא עורכת דין הפונה קיבלה לטיפול עניין של לקוחה. ההפניה בוצעה על ידי לקוח אחר, אשר גם היה איש הקשר בין השניים. לקוח זה אף סיכם עם עורכת הדין את הסדר שכר הטרחה, ושילם - באמצעות שיק של הלקוחה. השיק חזר. הלקוח ביקש להסדיר את הנושא מבלי לערוב את הלקוחה. הלקוחה מצדה דורשת מעורכת הדין לקבל פירוט של שכר הטרחה. עורכת הדין מבקשת לדעת כיצד לנהוג.

החלטה במקרה שבו עורך דין מקבל שכרו מצד ג' שאינו הלקוח, או פועל מול צד ג' ברשות הלקוח, כל חובותיו המקצועיות כלפי הלקוח נשארות בעינם. בין היתר, הלקוח רשאי לקבל פירוט של גובה שכר הטרחה, התשלומים שבוצעו והחוב שנותר. (החלטה מספר את 157/08)

ניגוד עניינים: מתן תצהיר לטובת לקוח לשעבר בהליך מול לקוח נוכחי

שאלתא עורך הדין הפונה הגיש בשם לקוח קבוע ערר על חיוב בארנונה. הערר טרם נדון. הפונה הפסיק לייצג את הלקוח ועבר לייצג את העירייה בעניינים דומים. עורכי הדין החדשים של הלקוח מבקשים מעורך הדין ליתן תצהיר עובדתי, במסגרת הליך הדיון בערר. האם רשאי עורך הדין לתת את התצהיר המבוקש?

החלטה אין פסול במתן התצהיר על-ידי עורך הדין. השאלה של ניגוד עניינים עשויה להתעורר, שעה שעורך הדין מתבקש לייצג צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים. במקרה שכפנינו, אין בעיה כזו, שכן עורך הדין לא מתבקש לייצג, אלא מתבקש ליתן עדות, וזאת לבקשת הלקוח לשעבר. לפיכך, ובהנחה שהתצהיר יכלול את האמת, ואת כל האמת, הרי שאין כאן קושי של ניגוד אינטרסים, או של הפרת חיסיון (שכן הלקוח הוא זה שלבקשתו ניתן התצהיר). כמו כן אין באמירת האמת במסגרת הליך שיפוטי כדי לפגוע באינטרס של הלקוח החדש, קרי - העירייה, ובלבד, כמובן, שהמידע שימסור עורך הדין בתצהירו לא יהיה מידע אשר נמסר לו על ידי העירייה, במסגרת יחסים של עורך דין-לקוח. (החלטה מספר את 169/08)

כלל 24: איום אסור כלפי צד שכנגד

עובדות הנילון ייצג חברה לה חויב המתלונן לשלם סך מסוים אותו לא העביר המתלונן מצביע על איום אסור כלפיו בכתב ששלח לו הנילון ובו נאמר: "באם לא יועבר סכום זה בתוך 3 ימים הרי שמרשי יפנה בתובענה משפטית ובתלונה ללשכת עורכי הדין ולמשטרת ישראל"

החלטה להעמיד לדין משמעתי. (החלטה מספר את 90/08)

הערת העורכת לפי המבחנים שגובשו בפסיקה, כדי שפניה לצד שכנגד לא תהווה איום אסור לפי כלל 24 היא צריכה לקיים אחר שני תנאים מצטברים. הראשון, הפניה צריכה לדבר על אמצעי חוקי שיופעל כנגד הצד שכנגד.

שניים, האמצעי חייב להיות טבעי וישיר למימוש הזכות הנדונה על-פי חוק, דהיינו, אמצעים שהדין יצר אותם למימוש אותה זכות נדונה. (ראו, על"ע 2/68; על"ע 13/88 הועד המרכזי נ' בניאל, פ"ד מה(4) 68, 74).

ועדות האתיקה שבו והמליצו בפני עורכי הדין כי במקרה שהם מבקשים להודיע לצד שכנגד על הפעולות שינקטו נגדו אם לא ימלא את דרישותיו, יש להסתפק בנוסח כללי כגון, "נקיטה בצעדים משפטיים" או "הצעדים המתחייבים". (ראו למשל, "האיום בהגשת תלונה פלילית נגד הצד שכנגד הוליד קובלנה משמעתית נגד עוה"ד" **עט ואתיקה** 11, 3 (1990))

התנהגות שאינה הולמת ויחס כבוד לבית המשפט: משלוח שאלונים לשופטים

עובדות המתלונן הוא מנהל בתי המשפט. הנילון שלח מכתבים ל-500 שופטים לפי כתובות בתי המשפט ובהם שאלות שעניינן ספר שהוא מתעתד לכתוב שענינו "תורת השכנוע". לאחר משלוח המכתבים לשופטים פנה הנילון למתלונן בבקשה לאשר את משלוח השאלונים. ועדת האתיקה של השופטים החליטה כי לא ראוי ששופטים יענו על השאלון, והודעה בעניין נשלחה לנילון. למרות מכתב זה שלח הנילון 100 מכתבים נוספים לשופטים.

הנילון ענה לפניית המתלונן בשני מכתבים, באחד טען ששלח את המכתבים בתום לב והתנצל על מעשהו, בשני ענה כי הוא מתפלא ומצטער על התשובה השלילית וכי החלטות ועדת האתיקה של השופטים אינן חלות עליו.

בתגובתו הנילון מאשר את הדברים בהדגישו כי הוראות המתלונן, מנהל בתי המשפט, אינן חלות עליו כעורך דין לכן מותר לו לשלוח את המכתבים לשופטים.

החלטה להעמיד לדין משמעת: [החלטה מספר את 102/08]

הערת העורכת מן הראוי להביא את נימוקי הוועדה בהחליטה להעמיד לדין בגין עבירה לפי סעיף 53 לחוק (שמירה על כבוד המקצוע) בצירוף סעיף 361(3) (מעשה שאינו הולם את המקצוע) ובצירוף כלל 32(א) לכללי האתיקה (שמירה על יחס כבוד לבית המשפט).

"מזובר בעורך דין המחויב בקוד התנהגות מאופק וביחס של כבוד כלפי בית המשפט. עורך דין שיודע כי לשופטים יש כללי אתיקה משלהם ושיודע שעליהם לקבל אישור לשיתוף פעולה מהסוג שהוא ביקש מהם ואף פעל להשיג אישור כזה מהנהלת בתי המשפט. לולא היה הנילון עורך דין, ספק אם הייתה לו נגישות כה פשוטה לשופטים. היה על הנילון לבקש את רשות מנהל בתי המשפט מלכתחילה. וחמור מכך, חוסר הכבוד והבעת הזלזול שהפיגן הנילון שעל אף שנאסר עליו לפנות לשופטים, המשיך בשלו תוך זלזול בוטה במנהל בתי המשפט ומשביקש וקיבל תשובה שלילית המשיך ושלח את השאלון לשופטים. בנוסף, על עורך הדין להתנסח בנימוס, ולא כפי שהתנסח בפנייתו השנייה למנהל בתי המשפט, בה ניסוחיו היו מתנשאים ולא עדינים ביותר."

כלל 18: העברת לקוח לעורך דין אחר מחייבת הסכמה נפרדת ומפורשת של הלקוח

שאילתא האם ניתן להעביר תיק מעורך דין אחד למשנהו, בהסתמך על מסמך כללי (נפרד מיפוי הכח) בו הרשה הלקוח לעורך הדין להעביר את יפוי הכוח לכל עורך דין שימצא לנכון, או שמא נחוצה הסכמה מפורשת המציינת את שם עורך הדין אליו מועבר התיק.

החלטה לאור כלל 18, על מנת להעביר תיק לעורך דין אחר, נדרשת הסכמה נפרדת של הלקוח, המציינת את שם עורך הדין אליו מסכים הלקוח כי התיק יועבר. [החלטה מספר את 239/08]

שכר טרחה: טענת הלקוח שהשכר שגבה עורך הדין גבוה מדי

עובדות המתלוננת טוענת ששכר הטרחה אשר גבה הנילון גבוה מדי בנסיבות העניין. בתגובתו מציין הנילון כי שכר הטרחה שנגבה מבוסס על הסכם בכתב עם המתלוננת. וכי בפסק דין אשר ניתן בבית המשפט בעניין המחלוקת הכספית שבין הצדדים נקבע כממצא עובדתי, שהמבקשת הבינה את הסכם שכר הטרחה, עליו חתמה אצל עורך הדין הנילון. וכך קבע כב' הרשמת בין היתר: "ניתן לראות כי המבקשת הבינה את העובדה כי שכר הטרחה עומד על הסך של 22,000 ₪ והתכוונה לשלמו במלואו".

החלטה לגנוז את התלונה. הועדה לא מצאה כל עבירה בהתנהגות עורך הדין, אשר גבה שכר טרחה על פי הסכם בכתב, וכאשר בית המשפט בהליך אזרחי נפרד בין המתלוננת לעורך הדין קבע, שהמתלוננת הבינה היטב את ההסכם, והתכוונה לשלמו. (החלטה מספר את 189/08)

הגבלת חברות: המותר והאסור בעת ההגבלה

שאלתא 1) האם עורך דין שהגביל את חברותו רשאי לאשר חתימה על מסמכים בפני עורך דין, כאשר הוא יעשה זאת רק לאדם מוכר לו אישית.
 2) האם עורך דין שהגביל את חברותו יכול להמשיך לציין את עובדת היותו עורך דין.
 3) האם עורך דין שהגביל את חברותו יוכל לחזור ולהיות עורך דין פעיל בהודעה על תום הגבלת החברות.

החלטה 1) אסורה על עורך דין בהגבלת חברות עשיית כל פעולה המיוחדת לעורכי דין בלבד, ולכן לא יהיה רשאי הפונה לאמת חתימות, אף לא אם מדובר באדם המוכר לו אישית, החל מהמועד בו הודיע על הגבלת חברותו בלשכת עורכי הדין.
 2) עורך דין בהגבלת חברות רשאי בעקרון לציין את תוארו, ובלבד שלא יהא בכך כדי להטעות.
 (ראו, החלטה מספר את/93/02 אשר פורסמה בגיליון 13 עמ' 4 (2005))
 3) באשר לשאלה השלישית, מכוח החוק והכללים, הוא יוכל בכל עת שירצה להודיע על סיום הגבלת חברות ולחזור ולהיות עורך דין פעיל, בכפוף לחוק. (החלטה מספר את 42/08)

חסיון וסודיות: מסירת פרטי הלקוח לצד שכנגד

שאלתא האם עורך דין שייצג לקוח בעניין אחד, ומקבל מסמכים בעניין אחר בו אינו מייצגו, רשאי - בין במישרין ובין בהוראת בית משפט - למסור את פרטי הלקוח לצד שכנגד (בתיק השני), כדי שימסרו לו את התובענה במישרין.

החלטה השאלה אם עורך הדין משמש ככתובת למסירת כתבי בי-דין קשורה לדין המהותי בסדרי הדין, וצריכה להיקבע על-ידי בית המשפט המוסמך. באשר לחיסיון פרטי הלקוח, הכלל הוא שעצם היותו של פלוני לקוחו של עורך דין אינו מידע חסוי (למעט במקרים יוצאי דופן בהם אין כל ייצוג כלפי צד שלישי). לעומת זאת, מידע אודות הלקוח הוא קודם כל סודי, ובתנאים מתאימים גם חסוי. כך, יש מקרים בהם פרטי הלקוח אינם חסויים (למשל, משום שלא נמסרו על-ידי הלקוח או משום שאין בהם קשר ענייני לשירות המקצועי). במקרה כזה, אין למסור את המידע לכקשת בעל דין, אך הוראת בית משפט על מסירת הפרטים תחייב את עורך הדין למסור אותם. ויודגש כי הפרטים סודיים ולכן אסורים במסירה כך סתם, אך אינם חסויים ולפיכך אין איסור למסירתם אם ניתנה הוראה של בית משפט. לעומת זאת, במקרה בו הפרטים עצמם הם מידע שנמסר בקשר ענייני לשירות המקצועי, כרו הדבר שהם חסויים. במצב זה, בית משפט אינו יכול "להסיר" את החיסיון, שכן החיסיון מוחלט. במקרה כזה אסור לעורך הדין למסור את פרטי הלקוח לצד השני. במקרה דנן, לא ברור מהפניה אם מדובר במידע חסוי או לא, אך יש באמור לעיל כדי להנחות את הפונה בהתאם לנסיבות העניין. (החלטה מספר את 285/08)

ניגוד עניינים: ייצוג נגד לקוח קבוע וייצוג צדדים מנוגדים באותו עניין

עובדות עורך הדין הנילון הגיש תביעה בשם לקוח כנגד חברה קבלנית בה עבד הלקוח בעת שנפצע. הפגיעה ארעה בעת שהחברה הקבלנית ביצעה עבודה בעבור המועצה המקומית. הנילון כיהן באותה עת כיועץ המשפטי של המועצה המקומית. לאחר הגשת התביעה צורפה המועצה המקומית בהודעת צד ג'. הנילון, הגם שבאותו מקרה ייצג את התובע, נטל על עצמו גם את ייצוג המועצה בתור יועצה המשפטי.

לטענת הנילון הוא לא יכול היה לצפות מראש מצב של ניגוד עניינים, שכן הוא ידע שהקבלן הנתבע חתום על הסכם עם המועצה לפיו הוא אחראי בלעדית לכל נזק כלפי עובדיו והוא אף המציא פוליסת ביטוח שבה הוספה המועצה כמבוטחת נוספת בפוליסה המבטחת את אחריות הקבלן. עוד טען הנילון שהייצוג שנתן למועצה כלל רק בקשה למחוק את תביעת צד ג'.

החלטה להעמיד לדין משמעת! (החלטה מספר את 378/07)

חובת הסודיות: מתי קמה חובת דיווח לגבי עבירה מסוג פשע

עובדות עורכת הדין הפונה טיפלה בענייניו של לקוח אשר שכר את שירותיה להכין בעבורו מסמכים שונים. כעבור שבועיים, התעורר אצל עורכת הדין חשד ביחס לפעילות הלקוח, עקב אי אמיתויות בדבריו אליה. מחיפוש באינטרנט שערכה, עלה כי נגד הלקוח יש פסקי דין בישראל ובארצות הברית הנוגעים להעלמות כספים. עורכת הדין מאמינה שבמסמכים שהכינה בעבור אותו לקוח נכללו נתונים בדויים שנמסרו לה, שעל בסיסם בוצעו העברות כספיים אסורות. עורכת הדין שואלת האם היא רשאית לדווח למשטרה.

החלטה בנסיבות בהן הגיעה עורכת הדין לכלל דעה שהיא נדרשת למלא מסמכים במידע בדוי, נכון עשתה בכך כשהפסיקה את הייצוג.

חובת דיווח אקטיבית תקום רק לנוכח מידע ממשי וקונקרטי של עורך הדין על כך שמבוצעת, או שקיימת כוונה לבצע, עבירה מסוג פשע. וזאת לפי סעיף 262 לחוק העונשין. ראו לעניין זה, על"ע 68/71 **עו"ד פלונית נ' לשכת עורכי הדין**, פ"ד מא(4) 977, 077; ע"פ 08/076 **אבוחצירא נ' מדינת ישראל**, פ"ד לה(3) 186, 296. (החלטה מספר את 264/08)

ייפוי כוח: נפקותו לאחר מות הלקוח

שאלתא עורך דין קיבל מלקוח ייפוי כוח לתביעת רשלנות רפואית הכולל הנחיה שהוא יטפל בתביעה בחייו של הלקוח וגם לאחר מותו. לאחר שהלקוח נפטר, פנה עורך דין אחר והודיע לו שקיבל את הטיפול בתיק מיורשיו. איך על עורך הדין לנהוג?

החלטה ייפוי הכוח שניתן לעורך הדין בטל עם פטירת המנוח, ויורשיו חייבים, בהתאם להוראות תקנות סדר הדין האזרחי, לכבד במקומו כתובעים. היורשים אינם מחויבים לפעול לפי רצון המנוח. הוראה באשר לזכויות המנוח לאחר מותו היא מעין צוואה, וכדי שיהיה לה תוקף יש לבחון האם מדובר בצוואה, והאם אין צוואה נוגדת. עם זאת עורך הדין שפנה וטען כי הוא מונה על ידי היורשים חייב להציג ירושה או צו קיום צוואה, וייפוי כוח ממי שהוכרזו כיורשיו על פי הצו.

עורך הדין זכאי לשכר טרחתו עבור הטיפול עד לפטירת המנוח, ופתוחות בפניו הדרכים המקובלות לגביית המגיע לו ולאכיפת זכויותיו. (החלטה מספר את 284/08)

הטעיה אסורה של בית המשפט: עריכת פסיקתא הנוגדת את פסק הדין

עובדות בית המשפט הטיל על הנילון להגיש פסיקתא עם חישוב החוב בהתאם לאמור בפסק הדין. לטענת המתלוננת, הנילון ערך פסיקתא הסותרת את פסק הדין, ואף פתח בגינה תיק הוצאה לפועל. הצד שכנגד הגיש בקשה לתיקון הפסיקתא. הבקשה נענתה במלואה תוך שבית המשפט מצייין כי פסיקתא אמורה לשקף במדויק את הנאמר בפסק הדין.

הנילון טוען כי לשיטתו הפסיקתא שהכין כן תואמת את פסק הדין שכן קיימת עמימות בפסק הדין ולעניין זה אף הוגש ערעור. הנילון צירף הסכם פשרה שנחתם עם המתלוננים, לפיו נמחק הערעור שהגיש על פסק הדין, והמתלוננים מבטלים את תלונתם. ההסכם כולל גם הסדרים כספיים.

החלטה דעתנו אינה נוחה כלל מפרטי המקרה. בשל האמון הרב שנתנים בתי המשפט בפסיקתא המוגשת לחתימתם, חלה על עורך הדין חובה מוגברת שלא לחרוג מתוכן פסק הדין, ובמקום של עמימות, להביא הדברים בגלוי ובמפורש להכרעת בית המשפט. יחד עם זאת, משהגיעו הצדדים להסכם, והמתלוננים חזרו בהם מתלוננתם, מצאנו לגנוז את התלונה עם ההערה לעיל. (החלטה את 109/08)